

BESZÁMOLÓ

a Szerzői Jogi Szakértő Testület 2003. évi működéséről

I. A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezeti és működési rendje; a Testület feladatkörének bővülése

1. A Szerzői Jogi Szakértő Testületet (a továbbiakban: a Szakértő Testület) az 1999. szeptember 1.-ig hatályban volt régi szerzői jogi törvény (az 1969. évi III. törvény) hozta létre. Feladatait, szervezeti és működési rendjét az említett napon hatályba lépett új szerzői jogi törvény (az 1999. évi LXXVI. törvény; a továbbiakban: az Szjt.) részben újraszabályozta (ld. a 101.-105. §-okat).

2. Az Szjt 101. §-ának (1) bekezdése szerint a Szakértő Testület a Magyar Szabadalmi Hivatal (MSzH) mellett működik. A testület tagjait az igazságügy-miniszter a nemzeti kulturális örökség miniszterével egyetértésben ötéves időtartamra nevezi ki. A legfeljebb kétszáz fős Testületnek, illetve a Testület tizenöt tagú elnökségének és elnökének a kinevezésére vonatkozóan a Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. sz. rendelet (a továbbiakban: a Korm. r.) 2. és 3. §-a tartalmaz további rendelkezéseket.

3. E rendelkezésekkel összhangban, Dr. Dávid Ibolya igazságügy-miniszter asszony 2000. május 11.-én kinevezte a Szakértő Testület 190 tagját, ezen belül annak tizenöt tagú elnökségét és – alulírott id. Dr. Ficsor Mihály személyében – annak elnökét.

4. Az elnökség a 2000. augusztus 29.-i ülésén megállapította a Szakértő Testület Ügyrendjét, amelyet az MSzH jelen levő elnöke a Korm. r. 5. §-ának (1) bekezdése szerint jóváhagyott. Ugyanezen az ülésen elfogadta az elnökség az Szjt. 103. §-a alapján a Szakértő Testületen belül működő (és az Szjt. 102. §-ában említett ügyekben eljáró) Egyeztető Testület eljárási szabályzatát is. (Az eljárási szabályzatot Dr. Dávid Ibolya igazságügy-miniszter asszony, az Szjt 105. §-ában írt vélemények beszerzése után, 2001. január 17.-én, hagyta jóvá.)

5. Az egyes iparjogvédelmi és szerzői jogi törvények módosításáról szóló 2003. évi CII. törvény, amely 2004. május 1.-én lép hatályba, a következő két tekintetben bővítette a Szakértő Testület – közelebbről pedig a Szakértő Testületen belül működő Egyeztető Testület – hatáskörét:

a) Bővült a Testületen belül működő Egyeztető Testület hatásköre, miután az említett törvény 85. §-a a következő rendelkezésekkel egészítette ki az Szjt.-t:

"105/A. § (1) Ha a szabad felhasználás kedvezményezettje és a jogosult között nem jön létre megállapodás arról, hogy a szabad felhasználást a műszaki intézkedések megkerülésével szemben biztosított védelem (95. §) ellenére milyen feltételekkel teszik lehetővé (95/A. §), a felek bármelyike az egyeztető testülethez fordulhat [ez a Szakértő Testületen belül működő Egyeztető Testületet jelenti, amelynek a feladatait, valamint a szervezeti és a működési rendjét az Szjt. 102.-105. §-a szabályozza].

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott eljárást a kedvezményezettek érdekképviselői szervezetei is megindíthatják. Ebben az esetben az egyeztető testület döntése alapján

létrejött megállapodás hatálya – ellenkező kikötés hiányában – az érdek-képviselési szervezetnek azokra a tagjaira terjed ki, akik egyben a szabad felhasználás kedvezményezettjei is.

(3) Az egyeztető testület megalakítására a 103. §-t kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy az egyeztető testület tagjait a szerzői jogi szakértő testület elnöke jelöli ki, ha a felek az egyeztető testület tagjainak személyében – az eljárás megindításától számított nyolc napon belül – nem állapodnak meg.

(4) Az egyeztető testület eljárására a 104. § (1)-(2) bekezdéseit és a 105. § (2) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

(5) A javasolt megállapodást a felek kifejezetten vagy hallgatólagosan elfogadhatják. Hallgatólagos elfogadásnak kell tekinteni, ha a megállapodási javaslatot a fél a kézbesítéstől számított harminc napon belül nem kifogásolja az egyeztető testületnél.

(6) Ha az egyeztető testület a 105. §-ban foglalt szabályok megsértésével járt el, a sérelmet szenvedett fél az egyeztető testület javaslata alapján létrejött megállapodást annak létrejöttétől számított 30 napon belül a bíróság előtt keresettel megtámadhatja.

(7) Ha a megállapodás az (5) bekezdés alapján nem jött létre, a szabad felhasználás kedvezményezettje az (5) bekezdésben megállapított határidő lejártát követő 15 napon belül a bírósághoz fordulhat, és kérheti, hogy a bíróság kötelezze a jogosultat a szabad felhasználásnak a keresetben meghatározott feltételek szerinti lehetővé tételére.

(8) A (6) és a (7) bekezdésben meghatározott perindítás joga – az ott megjelölt határidőn belül – a kedvezményezettek érdek-képviselési szervezeteit is megilleti azzal, hogy a jogerős érdemi határozat hatálya e szervezeteknek az e törvény értelmében kedvezményezett tagjaira terjed ki.

(9) Az e § alapján indított perekre a Fővárosi Bíróság kizárólagosan illetékes.

(10) Az e § alapján létrejött megállapodás vagy jogerős határozat alapján végrehajtandó műszaki intézkedésre a 95. §-t megfelelően alkalmazni kell, feltéve, hogy a műszaki intézkedés kielégíti a 95. § (3) bekezdésében foglalt feltételeket."

Az Egyeztető Testület hatásköre eddig a sugárzott programok egyidejű és változtatás nélküli továbbközvetítésével kapcsolatos vitákra terjedt ki. Az Egyeztető Testület hatáskörének a fent idézett rendelkezések szerinti bővülése folytán némileg módosítani kellett, illetve ki kellett egészíteni az Egyeztető Testület eljárási szabályzatát. Ezt a Szakértő Testület elnöksége ugyanazon az ülésén végezte el, ahol ezt a beszámolót megtárgyalta és jóváhagyta. A módosított, illetve kiegészített eljárási szabályzatot az Szjt. 105. §-ának (2) bekezdésében foglaltak szerint terjeszti fel véleményezésre, illetve jóváhagyásra a Szakértő Testület elnöke.

b) A 2003. évi CII törvény 83.§-a szerint az Szjt. 102. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és a jelenlegi szöveg számozása (1) bekezdésre változik:

“Ha a felhasználó és a jogosult között, illetve a felhasználók vagy érdekképviselési szervezetük és a jogosultak közös jogkezelő szervezete között nem jön létre megállapodás

a díjazásról és a felhasználás egyéb feltételeiről, a felek közös megegyezés alapján az egyeztető testülethez fordulhatnak.”

Az Szjt. 102. §-ának a szövege, amely így most a § (1) bekezdésévé válik, úgy rendelkezik, hogy “[h]a a nyilvánossághoz – az eredetihez képest más szervezet közbeiktatásával – történő egyidejű változatlan továbbközvetítéssel kapcsolatban a felhasználó és a jogosultak, illetve azok közös jogkezelő szervezete között nem jön létre megállapodás a díjazásról és a felhasználás egyéb feltételeiről, *bármelyik fél* a 103. § alapján létrehozott egyeztető testülethez fordulhat [kiemelés tőlünk].” Ugyancsak *bármelyik fél* kezdeményezheti az új 105/A. § szerinti fent említett eljárást is. Ettől eltér a 102. § új (2) bekezdés szerinti egyeztetés, amelyet a felek csak közösen kérhetnek. Erre az új rendelkezésre figyelemmel ugyancsak ki kellett egészíteni az Egyeztető Testület eljárási szabályzatát, ami a fenti a) pontban említett módosítással, illetve kiegészítéssel együtt megtörtént.

6. Az Szjt. új 105/A. §-a szerinti eljárás szükségessé teszi a Szakértő Testület tagságának az olyan kiegészítését, amely biztosítja az ilyen természetű ügyek megítéléséhez szükséges speciális szakértelmet is. Erre mód van a Korm. r. 2. §-ának (3) bekezdésében meghatározott 200 fős kereten belül, miután, mint ahogy arra a fenti 3. pont utal, 2000. májusában csak 190 szakértő kinevezésére került sor, s e mellett sajnos a Szakértő Testület két tagja időközben elhunyt. A Szakértő Testület elnöke felkérte az MSzH elnökét, hogy a Korm. r. 2. §-ának megfelelően javasolja a 200-as keret teljes kitöltésével 12 szakértő kinevezését. Ez az a fent említett új feladathoz szükséges szakértők bevonása mellett alkalmat adhat néhány olyan további szakértő kinevezésére is, akiknek a testületi tagsága általában megkönnyítheti az egyes ügyekben eljáró tanácsok felállítását. A Szakértő Testület elnöksége is kiegészítésre szorul, miután a Testület két elhunyt tagjainak egyike dr. Pálos György, az elnökség tagja volt.

II. Elnökségi ülések

7. 2003 folyamán a Testület a fentiekben említett rendelkezéseknek megfelelően és személyi összetételben működött. Az elnökség, amelynek ülését a Korm. r. és az Ügyrend szerint évenként legalább egy alkalommal kell összehívni, két alkalommal tartott ülést (január 20-án és március 27-én). A harmadik elnökségi ülésre decemberben került volna sor, de az elnökség számos tagjának az elfoglaltsága miatt annak megtartása 2004. január 7-ére halasztódott. E három elnökségi ülés jegyzőkönyvét a Beszámoló 1. sz. melléklete tartalmazza.

III. Megkeresések, illetve megbízások és az azok alapján született szakértői vélemények

8. Az Szjt. 101. §-ának (1) és (3) bekezdése, illetve a Korm. r. 1. §-a alapján, a Testület szerzői jogi jogvitás ügyekben felmerülő szakkérdésekben a bíróságok és más hatóságok megkeresésére, illetve a felhasználói jog gyakorlásával kapcsolatos kérdésekben peren kívüli megbízás alapján járt el.

9. 2003-ban a beérkezett ügyek száma 41 volt. Miután 2002-ben is 41 ügy érkezett a Testülethez, az ügyforgalom szintje meglehetősen stabilnak látszik.

10. A tárgyalta ügyek megkeresők, illetve megbízók szerinti alakulását elemezve elmondható, hogy – a tavalyi helyzethez képest – nőtt a peres ügyekben lefolytatott szakértői eljárások száma, ugyanakkor az egyéb állami szervezetek megkereséseinek aránya visszaesett. Ezzel a bírósági megkeresések túlsúlyát mutató arány állt elő.

<i>Megkeresők, megbízók:</i>	<i>Ügyek száma:</i>
Bíróságok:	20
Rendőrhatóságok:	5
Egyéb állami szervek:	1
Szakmai szervezetek:	6
Magánszemélyek:	9
Megkeresések és megbízások összesen:	41

11. A megkeresések és megbízások szakterületek szerinti megoszlása a 2002. évi adatokhoz képest megváltozott. Míg 2002-ben a beérkezett megkeresések közül a könyvkiadásra vonatkozott a legtöbb, 2003-ban a grafika területére eső megkeresések száma volt a legnagyobb. A többi szakterülethez tartozó ügyek a szerzői és kapcsolódó jogok igen széles spektrumát fogják át (az egyéb kategóriába kerültek a komplex – egyszerre több szakterületet, műfajt átfogó – ügyek is).

<i>Szakterület:</i>	<i>Ügyek száma:</i>
Grafika:	8
Könyvkiadás:	4
Szoftver:	4
Térképművek:	3
Reklám:	3
Zeneművek:	2
Filmművészet:	2
Műsorsugárzás:	2
Iparművészet:	2
Egyéb:	11
Összesen:	41

12. A megkeresések és megbízások teljes listáját a 2. számú melléklet tartalmazza.

IV. Jelentősebb ügyek

13. A következő 2004-ben adott szakvéleményekre indokolt külön felhívni a figyelmet, a szóban forgó ügy, illetőleg a felvetődött kérdések jelentőségére figyelemmel:

– 14/2003: A “Jézus születése” című rockoperára vonatkozó szerzői jogok kérdésében az eljáró tanács elvi élel szögezte le, hogy a zenés színpadi művek megalkotásának folyamatában a szövegíró rendeli alá munkáját a zeneszerzőnek; a librettót a zeneszerző elvárásaihoz, kéréseihez szokás igazítani. A szakvélemény másik, elvi jelentőségű megállapítása szerint, több alkotó együttműködése esetén csak az tekinthető végleges műnek, amelyet mindegyikük annak fogad el (ilyen szöveggönyv-változat azonban a konkrét ügyben nem volt).

– 28/2003: A sajtófigyelési tevékenység szerzői és szomszédos jogi értékelése körében az eljáró tanács megállapította, hogy a rádió- és televízió-programok szövegének a leírása és felhasználása nem sérti a rádió- és televízió-szervezetek szomszédos jogait. A műsortartalom engedély nélküli leírása (a sugárzott adásban szereplő szöveg írásbeli rögzítése) és felhasználása azonban sérti az érintett szerzők szerzői jogait, ha a szöveges műsortartalom védelem alatt áll. A műsorok hozzájárulás nélküli rögzítése audio-, illetve audiovizuális hordozón, illetve többszörözése és terjesztése sérti a rádió- illetve televízió-szervezetek szomszédos jogait. A tanács alapos elemzést adott kivételek alkalmazásának a lehetőségeiről és feltételeiről is, különös tekintettel a 2003. évi CII. törvényben foglalt módosításokra.

– 30/2003: Az ügyben a Fővárosi Bíróság annak megállapítását kérte, hogy sértette-e Bartók Béla személyhez fűződő jogait “A csodálatos mandarin” című művének filmváltozata, amely modern környezetbe helyezte át a mű cselekményét, s ennek megfelelően ábrázolta a szereplőket és azok környezetét is. Az eljáró tanács nemleges választ adott erre a kérdésre kimutatva, hogy a változtatások nem érintették a mű mondanivalóját, nem bontották meg a zene és a balett egységét, s nem másították meg a szereplőknek a műben ábrázolt tulajdonságait, egymáshoz fűződő viszonyukat és a cselekmény alapvető vonásait sem módosították. Elvi élel mondta ki a tanács azt, hogy a remekműveknek “joguk van” az ilyen természetű megújulásra.

– 33/2003: Az ÁPV. Rt. véleményt kért az 1948 és 1989 között gyártott filmekben fennálló szerzői vagyoni jogokkal összefüggésben feltett három kérdésre. Az első kérdés annak tisztázására irányult, hogy a filmekhez fűződő szerzői vagyoni jogok korlátlan idejű átruházását eredményezték-e a megkeresésben megjelölt államigazgatási normák. Az eljáró tanács arra az átfogó megállapításra jutott, hogy a tárgyalt utasításoknak önmagukban nem lehet a filmek vagyoni jogait közvetlenül befolyásoló joghatást tulajdonítani. Az igazgatási rendelkezések nem érintették, s a rendszerváltást követően alkalmazott intézkedések már nem is érinthették a tárgyalt filmek szerzői vagyoni jogait. A jogokat a filmelőállítóktól (amelyek azokat a filmek alkotóitól szerezték meg) vagy azok jogutódjaitól polgári jogi szerződések útján kellett vagy kellett volna megszerezniük az érdekelteknek. Az eljáró tanács a második és harmadik kérdés megválaszolásaként, a becsatolt szerződések alapján, a filmgyártókhoz került jogokat vizsgálta meg. Megállapította, hogy az 1948 és 1989 közötti filmekre nézve a filmelőállítók pozíciójában ma a Budapest Filmstúdió Kft., a Dialóg Filmstúdió Kft., az Objektív Filmstúdió Kft., a Hunnia Filmstúdió Kft. és a Pannónia Filmstúdió Kft. állnak. Az említett időszakban gyártott filmek vagyoni jogainak a sorsa más és más a szerint, hogy a gyártás, illetve a forgalmazónak való átadás időpontjában éppen milyen alapvető szerzői jogi szabályok és milyen szerződések voltak rájuk vonatkozóan hatályban. Az elemzés kiindulópontjául szolgált továbbá, hogy a filmek vagyoni jogai az 1921-es és az 1969-es szerzői jogi törvények szerint is több részjogosítványból (felhasználási módból) álltak, amelyekre nézve azonban nem lehetett jogot átengedni, ha azok

a szerződéskötéskor ismeretlenek voltak. Az ÁPV Rt. a szakértői vélemény nyilvánosságra hozatalának mellőzését kérte a Testülettől. E kérdésnek azonban nyilvánvalóan nem mond ellen az ügyben adott igen alapos véleménynek az e beszámolóban való ismertetése.

– 38/2003: Az ügyben arra vonatkozóan kérték a Testület véleményét, hogy a tanfolyamok keretében a meghatározott tananyagra épülő előadások szerzői jogi védelemben részesülnek-e és, hogy ezért az óraadókkal kötött szerződést lehet-e szerzői jogi művek létrehozására és azok felhasználására vonatkozó szerződésnek tekinteni. Az eljáró tanács az első kérdésre azt a választ adta, hogy csak a konkrét előadások ismeretében lehet eldönteni, hogy azok, a tananyaghoz mért viszonyukat is figyelembe véve, szerzői jogi védelemben részesülhetnek-e. Erre is figyelemmel, a második kérdésre nemleges választ adott a tanács, rámutatva arra, hogy az óraadó alapvetően oktatói tevékenységre vállalkozik, nem pedig szerzői művek létrehozására. Más kérdés, hogy az e tevékenység “melléktermékeként” létrejövő esetleges szerzői jogi alkotások felhasználására is szerződést lehet kötni, s az erre vonatkozó megállapodást is bele lehet foglalni az óraadásra vonatkozó szerződésbe (amely így vegyes jellegű szerződéssé válik).

14. A fent említett szakértői vélemények teljes szövege a 3. számú *melléklet*ben található.

Budapest, 2004. március 23.

id. Dr. Ficsor Mihály
a Testület elnöke

Mellékletek: 1) Az 2003-ben tartott elnökségi ülések jegyzőkönyvei
2) A megkeresések és megbízások listája
3) A beszámoló 13. pontjában említett jelentősebb ügyekben
elfogadott szakvélemények

* * *

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szervezetéről és működéséről szóló 156/1999. (XI. 3.) Korm. rendelet 5. §-ának (3) bekezdésében foglaltak alapján a Beszámolóval egyetértek.

Budapest, 2004. március „ „,

Dr. Bendzsel Miklós
a Magyar Szabadalmi Hivatal
elnöke